

nji — in v srenjski napravi bo imel na svojim domu ravno toliko govoriti, kakor mestnik v mestu.

Nespametna misel je tedej, če kdo misli: za kmeta je matika in kramp, ne pa branje in novice. To je bilo nekde tako — in Bogú nej bo potoženo, de je bilo tako. Cesar pa so po ustavi tudi kmeta osvobodili — in če se hoče svobodni človek spodobno obnašati, mora omikan biti.

Lejte, dragi moji! opravil na kupe! Svojim dragim bratom po kmetih moramo pomagati, de se bojo obnašali kot svobodni in pa razumni državljani.

Nar več jim bo že s tem pomagano, de njih materni jezik — jezik naše slovenske domovine — bo kraljeval po deželi, kakor se spodobi, — de ne bo več zaničevan pankert, ampak de bo pervak v šoli in v tacih kancelijah, ktere imajo z ljudstvom opraviti.

Šole, časopisi in bukve so trojni nar imenitniši pomočki v dosego visociga namena, narod naš tega podučiti, cesar tako silno potrebuje.

Šole, prave slovenske šole, so nar imenitniši pomoč, — zakaj na mladost se mora vés naš up opirati. Od starejih ljudi ne moremo veliko pričakovati; starost ni rada pripravljena, se še kaj učiti. Vam tedej, ki imate s šolami po kmetih in po mestih opraviti, je tedej posebno prihodnji blagor domovine izročén. Pomislite imenitni poklic! Storite, za Božjo voljo Vas prosim, svojo dolžnost v prid domovine, v kateri prebiva slovensko ljudstvo, kterimu so mili Cesar enake pravice dali, kakor nemškemu, laškemu in vsakimu družimu.

Domači jezik nam je zdej nar prava potreba. Poprej se ga je mogel le mladeneč učiti, ki je stopil v duhovski stan; zdej ga bo mogel in scer na vse strani vsak znati, če bo hotel na Slovenskim kako državno službo doseči. Pa ne le dobiček, ne le vsakdanji kruh nej sili domačiga človeka k popolnemu znanju domačiga jezika — pomisli nej, de materni jezik je nar lepši jezik, in kdor svoj jezik zaničuje, zaničuje svojiga očeta, svojo mater, svojo domovino, in se pregreši tako zoper četerto zapoved božjo! —

Če pa terjamo, de nej se nam v šolah naš jezik nazaj dá, nočemo, de bi se mladost v mestnih šolah nemškiga jezika ne učila.

Po ustavnih postavah nej se vpelje narodni jezik kot prvi jezik v mestne šole, kterimu sledijo nemški, latinski, greški, laški itd. V šolah po kmetih nej se pa uči le v domačim jeziku, ki je za take učence nar potrebniji in tudi zadostni.

Če bojo šolniki to reč po volji Cesarjevi spoznali in se bojo čvrsto poprijeli svojih dolžnost, — vsiga prepira med nami bo kmalo konec in vsakimu narodu se bo pravica zgodila! Kot bratje in prijatli bomo po enim cilju in koncu hrepeneli, in narodne pravice bodo resnica postale! —

Slovenski časopisi so druga velika pomoč v dosego visociga namena. Vsak vrednik je učenik ljudstva, tedaj naj zvesto spolnuje svoj imenitni poklic! Ljudstvo pa nej pridno bere časopise mnogiga zapopadka: vsi so mu potrebni.

Tretja pomoč so bukve mnogoverstniga obsežka, ktere nej se med ljudstvo razpošiljajo in s živo besedo še posebno po domorodnih razlagajo.

Z vsim tem, dragi moji! se bo doseglo omikanje ljudstva, in ker je združena moč močnejši moč, vsak lahko previdi, de naše slovensko društvo je nar krepkejši pomoč v povzdigo vednosti prostiga naroda, in po tem v osrečenje naše slovenske domovine.

Vsak rodoljub ima dolžnost, za svoj narod skrbeti; torej ne rečemo preveč, če pravimo, de tudi vsak rodoljub je dolžan v to društvo stopiti. Nekteri se sicer temu društvu odtegujejo, ker pravijo,

de se nočejo v politiške zadeve vtikati, če ravno društva prizadevanje poterdijo.

Ali — častiti gospodje tistega stanú, ki je od nekdej nar več za slovenšino storil! — ne zamerite mi, če Vam v ti reči odkritoserčno svoje misli razodenem.

Odkar so nam presvitli Cesar ustavo dali, smo sploh vsi politikarji postali. Z volitvijo poslancov v državni zbor se je novo — politiško življenje začelo vsaciga državljana. Tudi vi ste volili — tudi vi utegnate izvoljeni biti. Cesar so nas vse za svobodne državljane spoznali, torej smo politikarji vsi.

In v čim obstoji politiško ravnanje slovenskiga društva? — V 3 poglavitnih rečéh: 1) de se edina močna Avstrija pod vladarstvom ustavniga cesarja Ferdinanda ohrani in obvaruje; 2) de se nam narodne pravice ohranijo, in 3) de vera naših očetov tudi vera prihodnjih Slovincov ostane.

Te tri reči so politika slovenskiga društva. Povejte nam: ali se hočete le enimu samimu teh 3 razdelkov odtegniti? Gotovo de se nečete! Tedej Vam nič ne brani, marveč domovina Vam ukazuje, de domorodnemu društvu pristopite, ki se za tako svete namene poganja! Politika pa se ne sme s prekucijo zmešati: to bi bilo kaj družiga, cesar nas Bog obvari — s tem se slovensko društvo nikdar pečalo ne bo. Saj pa tudi vsacimu ni treba, da bi v imenovanih politiških rečéh zvonec nosil — de bi se posebno glasil in vtikal v obličji celiga sveta v politiške reči. Če je ud slovenskiga društva, mora tudi bolj na tihim, v prid Slovenije veliko dobriga storiti, ker je srednik med društvom in svojo okolico, v kateri prebiva. Sicer pa tudi slovensko društvo želi, de njeni udje ne ženejo nepotrebna hrupa, in de se prenapeto ne poganjajo za nevažne reči — kar dan današnji ljudi bolj straši, kakor tolaži, bolj razpir dela kot sloga, bolj škoduje kot koristi. Bodimo složni! — tako opomina društvo slovensko.

In tako bo naša reč od dné do dné lepši cvetela, in če bojo naši nasledniki v prihodnjih časih dela slovenskiga društva pretresovali, in če bojo hvaležniga serca rekli: „Bog jim dej dobro — to so bili našiga naroda dobrotniki“, se bojo še naših vnukov vnuki ginjeniga serca na nas spomnili ter rekli: Slava, slava jim!“ (Kon. prih.)

Naši dopisi.

Iz Trsta 19. svečana. — Včerajšnji pogreb našega škofa dr. Jerneja Legata je bil tako sijajen in velikanski, kakoršnega Trst še ni doživel. Zdaj še le je bilo prav očitno, kako ljubljén in visokospoštovan je bil ranjki škof od visoke gospode in prostega ljudstva; spreved je vodil Poreški škof monsignor Dobrila; osem duhovnov, večidel fajmoštrov, je trugo neslo v cerkev oo. kapucinov, kjer počivati bila je želja umrlega škofa. Pogrebna slovesnost je trajala do poli dveh popoldne.

Iz Idrije 20. febr. (Samassovi zvonovi.) „Novicam“ se je že v 5. številki t. l. iz Gorice resnica pisala o zvonovih, katere je g. Samassa vlil za sv. Goro in „Glas“ hvalil, predno jih je kdo slišal. Tudi mi smo dobili čvetero novih zvonov iz Samassove livarne in tudi ti zvonovi so bili v „Laib. Ztg.“ in v „Danici“ hvaljeni, predno so peli, kajti zdaj, ko so jih v zvonik obesili in smo jih slišali, pač ne verjamem, da bi jih še kdo hvaliti mogel ali hotel. Samassa je pregovoril Idrijčane, da so dali tudi veliki, prej 32 centov težki zvon preliti, dasiravno je imel lep, močan glas, in bi se bili drugi trije manjši dali prav lahko vbrati ž njim. Zdaj so vsi štirje novi, veliki, 46 centov težki, naj še bo, srednji

ima neprijeten, zabuhel glas, manjša sta pa tudi bolj slabe vrste in se komaj slišita. Vbrani so pa, da je joj! Vse mesto si želi prejšnjih nazaj, vse je nevoljno, zlasti po prejšnjim velikem, jasnem zvonu jim je žal. Tudi obesiti se niso nikakor dali, da bi enako tekli. Ali bo g. Samassa tudi od nas, kakor iz Gorice, Premškovega, in iz Zadobrave, svoje zvonove nazaj dobil, da jih prelije in vbere vsaj toliko, da mu ne bodo tako čudne slave peli, tega ne vem: na vsak način pa se je čuditi zvonarju, kako da tako blago iz livarne dá, pa tudi cerkvenim predstojništvom, da ne gredó prej gledat in poskušat zvonov, predno jih sprejmó. — Po vsem tem mislim, da bodo Slovenci popustili gosp. Samasso, zlasti ker je največi njih nasprotnik in liberaluh; saj imajo za zvonove Hilzerja v Dunajskem Novem mestu, ki je ne le porok, da bo vsak zvon natanko po naročilu, temveč lije, kakor sem slišal, tudi cent po 5 do 8 gold. ceneje od g. Samasse. — To se mi je zdelo prilično poročati po „Novicah“ našim ljudem, ne da bi g. Samassi škodo želel, temveč le iz tega namena, da bi cerkve in njihova predstojništva varoval nepotrebne jeze in škode.

Iz Metlike. (*Javna zahvala.*) Subvencijski odbor sl. kr. Kranjske kmetijske družbe dovolil je na prošnjo krajnega šolskega sveta Metliškega za uravnavo šolskega vrta 90 gold. Za dobrotljivi ozir in podporo se v imenu navedenega krajnega šolskega sveta podpisani prvomestnik toplo zahvaljuje. Navratil.

Iz Želimej 13. sveč. (*Javna zahvala.*) Podpisani prištevamo si v posebno dolžnost, javno zahvaliti se sl. c. k. kmetijski družbi in subvencijskemu odboru, ki v seji 2. dne t. m. tudi naših potreb ni prezrla, ter nam blagovolila blagodušno nakloniti 70 gold. podpore za utemeljenje nove drevesnice za poduk farne šole na Golem. Slava složnim gospodom, ki se v tako neugodnih časih še hočejo truditi za nas! Vsem strastno zbadajočim strupenim puščicam nasproti vedite, da tudi priprosti možaki na kmetih visoko cenimo Vaša nesebična dela! V tolažbo le spoznamo: Naši ste, in mi smo Vaši! — toraj zakličemo iz gorkih src: Bog Vas ohrani še mnogo let in — miruj nemila smrt!! — Živela sloga — propadi na veke nesloga!

Jože Železnikar, župan. Jože Janežič, svetovalec.
Lovro Mencinger, tajnik.

Iz Ljubljane. — Minister Banhans volitev predsednikov trgovinske in obrtnijske zbornice Kranjske potrditi še zmirom odlašá, pa tudi še ni odgovora dal na interpelacijo Hohenwartovo, menda zato, ker ga glava boli od soparčne Ofenheimove pravde, kajti da bi se s potrditvijo čakalo do tega, kaj bode c. kr. državni pravdnik storil s pritožbami, ki so mu izročene bile zarad nikdar še ne slišanih zvijač in slepil, ni skoro verjetno, ker gospod minister, kakor smo že uni dan poročali, izvoljenim odbornikom ni zabranil volitve predsednikov. In res se čuje, da nekateri vladni organi, kakor na pr. preiskovalni uradnik Ljubljanskega okrajnega glavarstva in drugi volilnega reda za zbornico ne priznavajo za postavu in župane, ki sklicevaje se na §. 10. volilnega reda so protestirali zoper nepostavnost volitve, so hudo okregali, da so se drznili nepostavno postopanje očitati okrajnim glavarjem! — No! če se volilni red ne opira na postavu, po takem je tudi cela trgovinska in obrtnijska zbornica le privatna družba, za katero bi se trgovcem in obrtnikom priklada na davke nalagati ne mogla. Pa recimo — kar ni res in čemur noben nepristranski človek pritrđiti ne more — da volilni red ne veljá za postavu, je bilo vsaj soglasno sleparenje volilcev po okrajnih beričih cele dežele tako zoperpostavno, da kazenska postava ima od-

ločne §. §. zoper tako početje. Zato nikakor ne odjenjamo pravice pričakovati od c. k. državne pravdnije in sodnije in do tega imamo pravice temveč, ker so nam še v živem spominu leta 1866 ovržene volitve zavoljo nepravilnosti, katere še senca niso proti tem, ki so se godile pri zadnjih volitvah, kajti če bi takošnje volitve se ne spoznale za neveljavne, bi se zbornica pač ne mogla odkrižati titulature: „von der Gerichtsdienner Gnaden“.

— (*Iz seje deželnega odbora 19. februarija.*) Za napravo železnice od Škofje Loke v Trst je deželni odbor sklenil ponoviti prošnjo na ministerstvo kupčijstva. — Predlogu deželnega šolskega sveta za definitivno potrjenje ljudskega učitelja Janeza Jarma v Hinah je deželni odbor po priporočilih dotičnega krajnega in okrajnega šolskega sveta pritrđil. — Na dopis deželne vlade za imenovanje dr. Costovega naslednika v deželni šolski svet se je odgovorilo, da bode deželni odbor svojega zastopnika v deželni šolski svet volil po volitvi deželnega poslanca za kmečke občine na Notranjskem in po volitvi dr. Costovega naslednika v deželni odbor, ter se je deželna vlada naprosila za brzo volitev deželnega poslanca na Notranjskem. — Od deželne vlade došlo prošnjo slikarja J. Š. za denarno podporo je deželni odbor sklenil toplo priporočati.

— (*Imenik mestnih volilcev*) je, kakor magistrat v razglasu svojem od 3. t. m. oklicuje, vsacemu volilcu v ekspeditu na ogled razpoložen; vsak za volitev opravičen mestjan ima pravico pritožbe zoper ta imenik, ako meni, da je vpisan kdo, ki nima volilne pravice, ali izpuščen kdo, ki ima pravico, ali pa ne v pravi volilni razred vrstjen; to pritožbo (reklamacijo) mora najdalje do 6. sušca (marca) magistratu ustmeno ali pisмено na znanje dati, sicer poznejša reklamacija ne veljá. Naj tedaj tega pregleda za-se ali za druge ne zanemari nihče, komur je mar za volilno pravico. Tretji razred je spet tako zabeljen posebno z železničarji, da ni več podoben imeniku prejšnjega časa. Društvo „Slovenija“ misli menda, ko bodo dnevi volitve znani, zopet vprašati volilce: ali hočejo letos voliti, ali pa se volitve zdržati, dokler Ljubljana ne dobi drugačne pravilnejše volilne postave.

— (*V deželnem šolskem svetu*) ima po dotični postavi sl. škofijstvo umrlega g. Zavašnika nadomestiti z drugim duhovnom, zato se sedaj zeló ugibuje, kdo bode namestnik Zavašnikov? Najbolj je menda upravičeno mnenje tistih, ki mislijo, naj bi prišel prošt dr. Jarc v deželni šolski svet, ter pravijo, da to bi bila nekaka satisfakcija večletnemu nadzorniku ljudskih šol, katerega so le nemškutarske intrige ob njegovo mesto pripravile, ker bi bil lahko in rad še dalje služil, al — se vé da — finance Avstrijske so tako bogate, da je moral v pokoj it in učitelj Pirker na njegovo mesto se usesti, posebno zato, ker je dr. Jarc zadnja leta se prepričal, da gre narodu slovenskemu vendar tudi kos pravice v Kranjskih šolah, to pa pod regimentom sedanje sisteme ne „paše“!

— (*V Bizaviku pod Ljubljano*) je neka zdrava in močna žena (perica), mati čveterih otrok, po porodu petega živega otroka nagloma zarad krvavitve umrla. „Laibacherica“ v 38. listu poročá o tej žalostni dogodbi in neki baburi pripisuje krivico. O čem se je ona pregrešila, nam ni na tanko znano, ker porodnici kri uteče zarad mnogih vzrokov, katerih utegne v porodništvu neizučena baba kriva ali pa tudi ne kriva biti. To pa vemo, da omenjena nesrečna mati je prišla v pondeljek zdrava in čvrsta s perilom iz Ljubljane domú; ponoči so jo napadli porodni popadki; ob treh zjutraj je poslal mož njen z vozom po okrajnega kirurga v

Ljubljano, ki se je izprvo zatajil, po tem pa izgovoril, da mora zjutraj na Črnuče ubitega človeka ogledat iti; ker pa tudi drugi naprošeni zdravnik ni hotel iti, je še le proti 5. uri zjutraj prišel tretji zdravnik, pa mati bila je že mrtva. Popoldne je prišla iz Ljubljane komisija preiskavat mrtvo, — al kaj! ker se mrtvi ne dadó več oživiti! Mi zato zdaj vprašamo: ali je komisija nemarnega okrajnega kirurga, v čegar dolžnost spada porodnicam v okolici Ljubljanski na pomoč hiteti, z babúro vred v preiskavo vzela? in ali ne bode vprašala županstva in okrajne gospóske: zakaj se že davno niste prizadjale, da bi Bizoviški okraj imel izprašano babico, ki je v tem kraji bolj potrebna, ker ravno pri pericah se prav lahko primerijo nevarni porodi? To, to je neobhodno potrebno, da se v prihodnje odvrnejo take nesreče.

— (*Odbor Matice slovenske*) ima zbor 10. dne marca, za katerega so na dnevni red stavljene sledeče obravnave: 1. Razgovór o nasvetovanem spominku dr. E. H. Coste. — 2. Določi se, kdaj naj bo občni zbor. — 3. Ktere knjige naj izdá društvo za 1876. l. — 4. Poročilo tajnikovo o knjigah za 1875 l. in o drugih stvareh. — 5. Posameznih udov nasveti.

— (*Slovensko gledišče.*) Važne, po večem žalostne dogodbe so nas zadrževale, da zadnji čas o slovenskem gledišči nismo mogli pisati, zato se nam je pa tudi poročevalna torbica zelo napolnila. Naj jo tedaj nekoliko spraznimo. Da ne segamo predaleč nazaj, začnimo s predpusno igro „Lumpaci Vagabund“, ki je pustno nedeljo gledišče v vseh prostorih napolnila. Igrana je bila sploh dobro, zlasti gg. Nolli, Kajzelj in Schmidt, predstavljaje zanikerno trojico rokodelcev, so s svojimi šalami budili veselost in smeh po vseh prostorih. Gospod Nolli je pel nekaj zbadljivih kupletov, ki so našli po vsi hiši odmev. Vsi drugi igralci in igralke so se dobro sukali po odru; pohvalimo naj le še gospodičino Namretovo, ki je ta večer prvokrat se nam pokazala kot pevska moč, katera se bo morda, ako se pridno uri in vadi, dala porabiti tudi za operete. Gospodična Piskarjeva, ki je letos prvokrat nastopila, je pokazala se v tercetu prav vajeno pevko. — Ponedeljek 15. dne t. m. so bile na programu tri igre, ki so se vršile skoz in skoz izgledno dobro — žalibog, da le v praznih prostorih. Naj bo vsakemu žal, kogar ta večer ni bilo v gledišči. Prva igra „Kdo se zadnji smeje?“ je lična salonska drobtinica, v kateri sta gospodična Podkrajškova in g. Schmidt razvila vse svoje igralne moči; kaj tacega, kakor sta nam kazala ta dva, se pač ne vidi vsak dan in povsod, le v najboljših dvornih glediščih; igralca sta se kazala v najnobeljših salonih prav domača, njunega igranja ne moremo dovolj pohvaliti; plosk jima je bil, naravnost rečeno, strasten. — V drugi igri „Gospoda Kodelja pridige izza gardin“, ki je bila vredna naslednica prvi, so se zopet odlikovali posebno gospodična Podkrajškova in gospoda Nolli in Schmidt; gospodična Ledarjeva je bila ljubeznjiva v prikazni in je tudi svojo neprelahko nalogo vrlo izvršila, ravno tako gospodična Namretova. Gospod Šušteršič se nam je zdel malo preveč hudournik, sploh ta gospod, da si je dober igralec, le prenaglo govori. Le bolj mirno, pa bo dobro! S tem pa nočemo reči, da s tem, kar so nam podali zadnji trije, nismo bili zadovoljni; marveč pridružimo se sodbi občinstva, ki ni moglo nehati z glasno pohvalo in ploskom. — V tretji že znani igri, burki „Krojač Fips“ je prekosil ljubljenec gledališčinega občinstva gosp. Kajzelj sa mega sebe. Njega hvaliti bi bilo vodo v morje nositi; zato rečemo le to: Radi bi vedeli, kako nalogo bi mogel

ta gospod dobiti, da bi je izvrstno ne igral! Pri besedah njegovih: „Tako je, če človek podpiše, pa ne ve, kaj“ — je zadonel po vsih prostorih plosk, vsak se je spomnil na to, kar se je po Kranjskem pri zadnjih volitvah godilo. Soigralci so ga v tej burki vrlo podpirali, pa saj je že on sam zadostil, da je igra vsem dopadla. Ta večer je bil najprijetnijih glediščnih večerov eden, občinstvo bi bilo sedelo do polnoči pri takih predstavah. — Hvala, komur hvala gré, zato omenimo tudi vojaške godbe, ki je pri vsih predstavah izvrstna, in gode tako, kakor je le pri koncertih navada. — Pretekli ponedeljek se je igrala sicer nekoliko slovenskemu duhu nasprotna, a vendar dobra in vplivna igra „Deborah“, v kateri sta se zopet gospodična Podkrajškova kot judinja in gosp. Schmidt kot kmetišk sin skazovala. Tudi drugi igralci so bili na svojem mestu, gledišče pa zopet le srednje polno. — V nedeljo ima priti na vrsto nova burka „Denar — sveta vladar“, v kateri bo imel neki gosp. Kajzelj posebno prilično nalogo. Bo pa že zopet polno.

— (*Sokolski večer.*) Prvi postni „sokolski večer“ bode jutri četrtek 25. februarja v čitalnični restavraciji. Začetek bo ob 8. uri zvečer.

— (*Pobirki iz časnikov.*) „Laibacherica“ je predvčeranjim po „N. f. Pressi“ razodela svetu nekaj, kar je ali od konca do kraja izmišljeno, ali pa le skuhano v kaki glavi, katera muhe lovi, in to je snovanje nekega „Nationalratha“ (narodnega svéta), ki sestavljen iz staro- in mladoslovencev, ima na čelu stati vsem prihodnjim narodnim početjem. Ker nam danes prostora manjka, o tej sanjariji kaj več spregovoriti, povemo morebiti v prihodnjem listu kaj več o njej. „Brencelj“ ima pa le spet gradiva za besedo in sliko.

— (*Oznanilo kmetovalcem.*) Najboljše sorte zgodnjega Amerikanskega krompirja se dobivajo cent po 5 gold. pri g. P. Skaletu v Ljubljani.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — V državnem zboru so odgovarjali ministri na različne interpelacije dr. Vošnjaku, Moravskemu poslancu Weberju, Šlezijškemu poslancu Cienciali i. dr. Zadnjemu se je zopet minister Glaser pokazal učenega jezikoslovca. Kakor je nekdanj dr. Costi rekel, da je slovenski jezik „otročje bebljanje“, tako je tudi Cienciali odgovoril, da v Šleziji veljá po uradnijah le nemški jezik, poljski in česki pa da sta le narečja, ki nimata niti gramatike, niti pismenega jezika. Klobuk raz glave pred tako učenim ministrom-jezikoslovcem!

— *Pravda Ofenheimova* je bila tik konca nenadoma pretrgana. Predsedniku je namreč slabo prišlo, da se je na tla zgrudil in so ga morali domú nesti. Ker mu še zdaj ni bolje, se še nič ne vé, kdaj bo mogoče pravdo nadaljevati in končati.

Žitna cena

v Ljubljan 20 februarja 1875.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 10. — banaška 5 fl. 62. — turšice 3 fl. 20. — soršice 4 fl. 10. — rži 3 fl. 60. — ječmena 3 fl. —. — prosa 3 fl. —. — ajde 3 fl. 10. — ovsa 1 fl. 90. — Krompir 2 fl. 40.

Loterijne srečke:

v Gradcu	} 20. feb. 1875:	50.	52.	54.	38.	37.
na Dunaji		83.	80.	46.	62.	61.

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 6. marca.